

Évfolyam-találkozó Tibolddarócon

Diplomaszerzésünk 52. évfordulóján immár második alkalommal lehettünk vendégei a találkozót szervező Kapusi családnak. A fájaon szűkülő „kemény mag” – hozzátartozókkal mintegy 38 fő – találkozója a gazdag kultúr- és gasztronómiai program mellett tanulságos szakmai eseménye volt a Tibolddaróci Kapusi Kertben töltött félnapos látogatásunk.

Tíz évvel korábbi látogatásunk alkalmával már megismerkedtünk Imre barátunk magánbirtokával kapcsolatos nagy ívű elképzeléseivel és a kezdeti lépések megvalósításával. A családi vállalkozásban indított munkálatok célkitűzéseit – génmegőrzés, szárazságtűrő fajok honosítása, a fajokon belüli genetikai változatosságok génforrásainak feljavításával magasabb biológiai értékű szaporítóanyag előállítása, szemléletformáló ismeretterjesztés stb. – sokan utópisztikusan naivnak, erőn felüli vállalkozásnak gondolták.

A szkeptikusok véleményével szemben napjainkra már a szépen gyarapodó gyűjtemény növényanyagának egy része virágzó, terméshozó, az egyedi jellegeiket egyre jobban példázó fejlődési korbba jutott. Az infrastruktúra területén is jelentős előrelépés történt. Eredményei és jövőbe mutató lehetőségei alapján méltán kapott „országos jelentőségű arborétum” minősítést a kert.

A számtalan egyedi értéket és időszerű tudományos munkát magába sűrítő vállalkozásból néhány különösen szimpatikus elemet említek.

Az igen gyors éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaihoz erdeink alkalmazkodóképessége a korábban felhalmozódott genetikai készletétől függ. A kertben beültetett különböző termőhelyekről, idegen populációkból, alfajokból, szín- és alakváltozatokból álló gyűjteményben gyakorlatilag olyan genetikai változatosság került egy termőterületre, mely lehetőséget nyújt mutációk és átkezesztetődés útján létrejövő új változatok megjelenésére.

Ez a szélesebb genetikai alap talán hozzásegítheti kutatóinkat ellenállóbb, a környezeti változásokat jobban toleráló, károsítókkal szemben rezisztensebb, előnyösebb természet-si tulajdonságokkal rendelkező új fajták szelektálására.

Külön említést érdemel az ősi erdei gyümölcsök mellett a primitív vagy félvad gyümölcsfajták gyűjteménye is. A néhány évtizede még termesztett tájjellegű fajták – elsősorban azok alacsony terméshozamai és a világfajták elterjedése miatt – kiszorultak a termesztésből. Kellő figyelem hiányában ez az igen

értékes génkészlet csaknem elveszett a növénynemesítők fegyvertárából.

Bár ezeknek a gyümölcsfajtáknak az összegyűjtése nem feltétlenül az erdész feladata, ezért külön is büszkévé lehettünk arra, hogy szakmánk e területen is munkálkodik.

Kollégánk például az almának már 74 tájfajtaját gyűjtötte össze és vigyázza, hogy újra közkinccsé válhassanak a magánkertekben és a növénynemesítés kiinduló alapjaiként a pomológia tudományának.

Ezen régi gyümölcsfajták egyikének-másikának íz- és illatvilágáról én is őrzök gyermekkori emlékeket. Arra, hogy a feledésbe merülő fajták milyen ősi életerővel rendelkeznek egy környezetembeli példát említek.

Az 1920-as évek elején galagonyás-nyáras homokpusztai legelőterületen ún. vitézi telkeket juttattak az arra érdemesültek részére. 15–20 év alatt szorgos kezek szőlő- és gyümölcs telepítésekkel kisebb oázisokat varázsoltak a felsivatagi környezetbe.

A háború, majd az azt követő politikai változások az embereket kiforgatták birtokaikból. Földjüket, tanyájukat, sokan hazájukat is hátrahagyva máshol keresték boldogulásukat. Az évtizedekre gazdtalanul maradt egykori kertekbe más hívatlan vendég társaságában beköltözött a galagonya, az akác és a bálványfa is. Már a tanya vályogfalai is leolvadtak, de az egykori kertben még a mai napig hozza termését a Kieffer körte, az akárm szilva és néhány direktermő szőlőtőke. Dacolnak a gyom konkurenciával, aszály és más időjárási anomáliákkal. Metszés, permetezés és egyéb emberi bábáskodás nélkül is őrzik telepítőjük emlékét.

A kert előbbieken említett két – tudományos igénnyel művelt – funkciója mellett a mellékhaszonvételre, a régi erdő-élésre hasonlító törekvés külön említést érdemel.

A méhlegelő hasznosítása, fás szárú gyógynövények begyűjtése, a gyümölcstermések többszörös hasznosítása (szaporítóanyag főtermékként és lekvár, szárítottmányok, párlatok stb. mint másodlagos biotermékek) segítenek kiegészíteni a gazdálkodás anyagi alapjait.

A látottak és hallottak jó ötleteket adhatnak magánerdőgazdálkodóknak erdeik sokoldalú hasznosítására.

A ketről és táji környezetéről, az igényes építkezésről, az oktatás, ismeretterjesztés, a szabad természet iránti igények kielégítése terén végzett munkásságról hosszasan lehetne írni. Mint ahogy további teendőkről is.

Kiseb meteorológiai állomás (csapadék és max.-min. hőmérő), rovarcsapda, madárodúk kihelyezése, vendégkönyv nyitása és még számos más intézkedés segíthetné a tudományos munkát, valamint a természeti ismeretterjesztés ügyét. Persze mindezeknek nemcsak anyagi, de a működésnek emberi erő vonzatai is vannak.

Kétnapos kirándulásunk alatt ismételt megfürdethettük érzelmeinket a természet és szakmánk mélységeiben. Őszinte nagyrabecsülésünk mellett kívánjuk vendéglátóinknak, hogy munkájuk ne csak testi, lelki és szellemi kondicionálást, de tisztas anyagi megbecsülést is eredményezzen. A munka jelentőségének felismerésén kívül az is szükséges, hogy minél több erdő- és kertgazda ismerje meg és vegye igénybe az itt előállított, magasabb biológiai értékű szaporítóanyagot.

Dr. Darabos István
Fotók: **Dr. Kapusi Imre**